

Trospratni kreveti u Kambodži

Nijedan zatvor u svijetu nije hotel sa pet zvjezdica, ali u civilizovanim zemljama i prema onima koji se nađ u iza rešeteka primjenjuju se standardi koji garantuju uslove dostojne čovjeka. Spuški i bjelopoljski zatvor još su daleko od toga. O tome svjedoče ne samo upozorenja Evropske komisije, nevladinih oigанизacija, nego i protesti zatvorenika. U prošlogodišnjem izvještaju Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (CPT) konstatovano je da se hitno mora obezbijediti dovoljno prostora u spuškoj pritvorskoj jedinici. Pretrpanost zatvora znači da oni žive u ponižavajućim i nečovječnim uslovima.

Stanje u zatvorima govori da vlast za te opomene ne mari. Uslove u spuškom zatvoru ovako nam je opisao Mustafa Radončić iz Bara, koji se poslije izdržane petnaestomjesečne kazne nedavno opet našao na slobodi:

„Zatvor u Spužu je kazamat za 'sitne ribe'. Ponekad je i po tridesetak ljudi smješteno u sobi od 28 kvadrata, a u njima se nalazi i po 15 kreveta na tri sprata. Zbog toga su prostorije na drugom spratu, od broja jedan do šest, prozване Kambodža. Zatvorenici su izloženi posebnim tretmanima kada je u pitanju njihovo lično dostojanstvo. Po ustaljenom receptu moraju se povinovati beskrupuloznim pravilima koje donose pojedinci. Uprava postupа prema zatvorenicima po ličnim ubjeđ enjima, na osnovu simpatija, prijateljstva, poznanstva”.

Udrugim sobama, gdje su smješteni privilegovani zatvorenici, Priča je sasvim drugačija, tvrdi Radončić. „Tamo je manje ljudi na više prostora. Imaju sve za razliku od onih u Kambodži, gdje ponekad nemate ni ono što vam po zakonu pripada, kao što je redovno kupanje. Sobe u Kambodži su i ljeti i zimi pune buba, higijena je na najnižem mogućem stepenu, nema tople vode da operete suđ e ili veš, pa od rodbine morate naručivati posteljinu i druge neophodne stvari”. On se nakon izlaska iz zatvora obratio zaštitniku ljudskih prava i sloboda Šućku Bakoviću. Opisao mu je kako se sve tamo krše ljudska prava i slobode, odnosno ne poštuju prava predviđ ena zakonom i međ unarodnim konvencijama, ali ni do danas od ombudsmana nije dobio odgovor.

Radončić se kao zatvorenik obraćao upravi ZIKS-a s molbom da se vjernicima islamske vjeroispovijesti obezbijedi hranu u skladu sa vjerskim običajima, ali ignorisali su, kako kaže, na brutalan način.

„Hrana je često loša, naročito ručak dobijate samo vodu, neku supu bez ičega, večera viršle, viršle, konzerve”, tvrdi Radončić. Proteklih dana slične priče objavljivali su i mediji. Obratili smo se direktoru Zavoda za izvršavanje krivičnih sankcija Milanu Radoviću s molbom da prokomentariše navedene tvrdnje, ali sa te adrese nije nam, do zaključenj ovog broja stigao odgovor. Njegov imenjak i prezimenjak Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u Inicijativi mladih za ljudska prava (YHIR), kaže za Monitor da je najveći problem crnogorskih zatvora to što su pretrpani.

„U zatvorima je smješteno pedeset odsto više osuđ enika nego što su njihovi kapaciteti. Situacija je u tom pogledu posebno zabrinjavajuća u bjelopoljskom zatvoru. Standard je devet kvadratnih metara po osuđ e niku. Sada u nekim sobama jedna osuđ ena osoba ima svega dva kvadratna metra prostora kada se podijeli kvadratura prostorije i broj onih koji u njoj borave. Spavanje na trospratnim krevetima dovoljno govori o situaciji

u našim zatvorima", kaže Radović. U bjelopoljskom zatvoru uglavnom boravi oko 160 zatvorenika, iako su mu kapaciteti predviđeni za duplo manji broj. Zbog toga zatvorenici spavaju i u prostoriji namijenjenoj za gledanje TV programa i dnevni boravak.

Prije dvije godine direktor ZIKSa Milan Radović najavio je gradnju nove zatvorske zgrade u Bijelom Polju, ali još joj ni temeljac nije postavljen. Sadašnja je sagrađena prije Drugog svjetskog rata. Ipak, ovdje nije sve tako crno. Jedan bivši zatvorenik (kaznu odslužio u julu) kaže da je čistoća na zavidnom nivou. „Da nije tako, ovo bi bio neviđeno leglo zaraze. Zatvorenici marljivo ribaju i čiste prostorije da se ne bi razboljeli", kaže on.

U pretrpanim zatvorima krše se ljudska prava osuđenih, niži je nivo bezbjednosti, lošiji su zdravstveni i uslovi za rekreaciju i slobodno vrijeme, ali nezadovoljavajući su i uslovi za normalan rad zatvorskih službenika, objašnjava Radović.

Po mišljenju Radovića potrebno je hitno poboljšati zatvorske uslove. Prije svega treba razviti sistem alternativnih sankcija i tako značajno rasteretiti zatvore. „Neophodno je rekonstruisati i prilagoditi stare zgrade u Podgorici, Spužu i Bijelom Polju kako bi se u njima stvorili uslovi koji ispunjavaju minimum evropskih standarda".

Priča o katastrofalnim uslovima u spuškom zatvoru nije nova. U aprilu 2004. godine oko 150 zatvorenika poluotvorenog odjeljenja za kratke kazne štrajkovalo je glađu. Tražili su da im se poboljšaju uslovi boravka i zdravstvena njega, ali žalili su se i na selektivni otpust.

„Umjesto sedam dana, koliko sleduje radno angažovane zatvorenike, daju nam po dan, dva, tri... Onima, koji imaju veze omogućavaju puni otpust", tvrdio je tada jedan od zatvorenika, dodajući da su veoma loši higijenski uslovi i zdravstvena njega.

Tadašnji načelnik Odjeljenja za kratke kazne Duško Bijelić potvrdio je da u ZIKSu ima od 1600 do 1800 zatvorenika i samo jedan ljekar. I prije dvije godine oko 600 pritvorenika u Istražnom zatvoru u Spužu štrajkovalo je glađu zbog loših uslova smještaja. Tada je u medijima objavljeno da u ćeliji od 25 kvadrata boravi i po 20 ljudi.

Bilo je tamo i raznih incidenata. U septembru 2005. godine, u Istražni zatvor upali su pripadnici Specijalne jedinice crnogorske policije. Tom prilikom povrijeđen je 31 pritvorenik. Istražni sudija Višeg suda Hamid Ganjola, koji je izdao nalog za pretres, izjavio je da su specijalci zloupotrijebili ovlašćenja. Epilog samo su tri zatvorska službenika kažnjena odbijanjem 30 odsto od jedne mjesečne plate. Prošlog ljeta zatvor u Spužu bio je toliko pretrpan da je više od hiljadu pravosnažno osuđenih na zatvorsku kaznu čekalo slobodno mjesto. U njemu je tada boravilo pet stotina osuđenika više nego što dozvoljavaju kapaciteti. Po evropskim standardima svaki zatvorenik treba da ima najmanje četiri kvadrata sopstvenog prostora ukoliko sobu dijeli sa drugim zatvorenicima. Oni u samici šest kvadrata. Po tom standardu spuški zatvor je

pretrpan 330 odsto. Poseban problem je to što često sa osuđenima za teška kriminalna djela borave i osuđeni za lakše saobraćajne ili neke druge prekršaje. U spuškom zatvoru kaznu izdržavaju i maloljetni prestupnici. Prošle godine u spuškom zatvoru našao se i Milorad Mitrović, direktor NVO Breznica, zbog saopštenja za javnost. Bio je u tzv. zatvoru za "kratke kazne".

"To nije zatvor, to je koncentracioni logor. U zatvorenom odjeljenju pedesetak ljudi u sobama i na hodniku obavlja sve svoje životne aktivnosti", opisao je Mitrović zatvorske uslove u razgovoru za Monitor. Pretprošle godine Inicijativa mladih za ljudska prava tražila je od Ministarstva pravde da smijeni kompletnu Upravu ZIKS-a, prije svega zbog kršenje prava na zaštitu od zlostavljanja i torture. Po mišljenju te NVO kršeno je i pravo na ispravnu hranu i vodu, što je potvrdila i Zdravstvenosanitarna inspekcija.

Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, prošle godine obišao je spuški zatvor, pojeo zatvorski pasulj, i pohvalio ga pred TV kamerama. U međuvremenu do javnosti su često stizale vijesti o nehumanim uslovima u tom zdanju.

Nismo čuli da su ni on ni bilo ko drugi iz vlasti to makar javno osudili.

Veseljko KOPRIVICA

Kompletna
Autor: Veseljko Koprivica

Ključne riječi: *Uslovi u crnogorskim zatvorima, ztvorenici, nehumani uslovi, ljudska prava, privilegije, maltretiranje, prebukirani kapaciteti,*

Institucije u svojstvu subjekta:

Istražni zatvor Bijelo Polje, Komitet za sprečavanje torture CPT Savjeta Evrope, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija ZIKS, Istražni zatvor Spuž, Evropska Komisija EK, Građani, Ombudsman, NVO Inicijativa mladih za ljudska prava YIHR, Nedjeljni list Monitor, Osnovni sud Podgorica, Posebna jedinica Uprave policije (PJP) i Konjička jedinica, NVO Breznica, Ministarstvo pravde, Zdravstveno sanitarna inspekcija

Osobe u svojstvu subjekta:

Mustafa Radončić, Šučko Baković, Milan Radović, Duško Bijelić, Hamid Ganjola, Milorad Mitrović

Teme:

Društvo » Hronika, Kriminal, Vlada, NVO aktivnosti, Sudstvo
Spoljna politika » Evropska unija (EU)
Unutrašnja politika » Pravosuđe

USLOVI U CRNOGORSKIM ZATVORIMA

Trospratni kreveti u Kambodži

Kvadratni metar prostora po osobi, prljavština, bube i ljeti i zimi, supa bez ičega, slavine bez tople vode, jedan ljekar na stotine osuđenika – dio su nehumanih uslova u kojima borave zatvorske sitne ribe, dok privilegovani uživaju razne povlastice

DALEKO OD EVROPSKIH
STANDARDA: Zatvor u Spužu

Nijedan zatvor u svijetu nije hotel sa pet zvjezdica, ali u civilizovanim zemljama i prema onima koji se nađu iza rešetaka primjenjuju se standardi koji garantuju uslove dostojne čovjeka. Spuški i bjelopoljski zatvor još su daleko od toga.

O tome svjedoče ne samo upozorenja Evropske komisije, nevladinih organizacija, nego i protesti zatvorenika. U prošlogodišnjem izvještaju Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (CPT) konstatovano je da se hitno mora obezbijediti dovoljno prostora u spuškoj pritvorskoj jedinici. Pretrpanost zatvora znači da oni žive u ponižavajućim i nečovječnim uslovima.

Stanje u zatvorima govori da vlast za te opomene ne mari.

Uslove u spuškom zatvoru ovako nam je opisao **Mustafa Radončić** iz Bara, koji se poslije izdržane petnaestomjesečne kazne nedavno opet našao na slobodi:

„Zatvor u Spužu je kazamat za ‘sitne ribe’. Ponekad je i po tridesetak ljudi smješteno u sobi od 28 kvadrata, a u njima se nalazi i po 15 kreveta na tri sprata. Zbog toga su prostorije na drugom spratu, od broja jedan do šest, prozване Kambodža. Zatvorenici su izloženi posebnim tretmanima kada je u pitanju njihovo lično dostojanstvo. Po ustaljenom receptu moraju se ponašati beskrupuloznim pravilima

koje donose pojedinci. Uprava postupala prema zatvorenicima po ličnim ubjedenjima, na osnovu simpatija, prijateljstva, poznanstva”.

U drugim sobama, gdje su smješteni privilegovani zatvorenici, Priča je sasvim drugačija, tvrdi Radončić. „Tamo je manje ljudi na više prostora. Imaju sve za razliku od onih u Kambodži, gdje ponekad nemate ni ono što vam po zakonu pripada, kao što je redovno kupanje. Sobe u Kambodži su i ljeti i zimi pune buba, higijena je na najnižem mogućem stepenu, nema tople vode da operete suđe ili veš, pa od rodbine morate naručivati posteljinu i druge neophodne stvari”.

On se nakon izlaska iz zatvora obratio zaštitniku ljudskih prava i sloboda **Šučku Bakoviću**. Opisao mu je kako se sve tamo krše ljudska prava i slobode, odnosno ne poštuju prava predviđena zakonom i međunarodnim konvencijama, ali ni do danas od ombudsmana nije dobio odgovor.

Radončić se kao zatvorenik obraćao upravi ZIKS-a s molbom da se vjernicima islamske vjeroispovijesti obezbijedi hranu u skladu sa vjerskim običajima, ali ignorisali su, kako kaže, na brutalan način.

„Hrana je često loša, naročito ručak - dobijate samo vodu, neku supu bez ica, večera - viršle, viršle, konzerve”, tvrdi Radončić.

Proteklih dana slične priče objavljivali su i mediji.

Obratili smo se direktoru Zavoda za izvršavanje krivičnih sankcija **Milanu Radoviću** s molbom da prokomentariše navedene tvrdnje, ali sa te adrese nije nam, do zaključenja ovog broja stigao odgovor.

Njegov imenjak i prezimenjak **Milan Radović**, koordinator programa ljudskih prava u *Inicijativi mladih za ljudska prava* (YHIR), kaže za *Monitor* da je najveći problem crnogorskih zatvora to što su pretrpani.

„U zatvorima je smješteno pedeset odsto više osuđenika nego što su njihovi kapaciteti. Situacija je u tom pogledu posebno zabrinjavajuća u bjelopoljskom zatvoru. Standard je devet kvadratnih metara po osuđeniku. Sada u nekim sobama jedna osuđena osoba ima svega dva kvadratna metra prostora kada se podijeli kvadratura prostorije i broj onih koji u njoj borave. Spavanje na trospratnim krevetima dovoljno govori o situaciji

OBIŠAO ZATVOR I ODUŠEVIO SE PASULJEM:
Šučko Baković

u našim zatvorima”, kaže Radović.

U bjelopoljskom zatvoru uglavnom boravi oko 160 zatvorenika, iako su mu kapaciteti predviđeni za duplo manji broj. Zbog toga zatvorenici spavaju i u prostoriji namijenjenoj za gledanje TV programa i dnevni boravak.

Prije dvije godine direktor ZIKS-a Milan Radović najavio je gradnju nove zatvorske zgrade u Bijelom Polju, ali još joj ni temeljac nije postavljen. Sadašnja je sagrađena prije Drugog svjetskog rata.

gog svjetskog rata.

Ipak, ovdje nije sve tako crno. Jedan bivši zatvorenik (kaznu odslužio u julu) kaže da je čistoća na zavidnom nivou. „Da nije tako, ovo bi bio neviđeno leglo zaraze. Zatvorenici marljivo ribaju i čiste prostorije da se ne bi razboljeli”, kaže on.

U pretrpanim zatvorima krše se ljudska prava osuđenih, niži je nivo bezbjednosti, lošiji su zdravstveni i uslovi za rekreaciju i slobodno vrijeme, ali nezadovoljavajući su i uslovi za normalan rad zatvorskih službenika, objašnjava Radović.

Po mišljenju Radovića potrebno je hitno poboljšati zatvorske uslove. Prije svega treba razviti sistem alternativnih sankcija

i tako značajno rasteretiti zatvore. „Neophodno je rekonstruisati i prilagoditi stare zgrade u Podgorici, Spužu i Bijelom Polju kako bi se u njima stvorili uslovi koji ispunjavaju minimum evropskih standarda”.

Priča o katastrofalnim uslovima u puškom zatvoru nije nova. U aprilu 2004. godine oko 150 zatvorenika poluotvorenog odjeljenja za kratke kazne štrajkovalo je glađu. Tražili su da im se poboljšaju uslovi boravka i zdravstvena njega, ali žalili su se i na selektivni otpust.

„Umjesto sedam dana, koliko sleduje radno angažovane zatvorenike, daju nam po dan, dva, tri... Onima, koji imaju veze omogućavaju puni otpust”, tvrdio je tada jedan od zatvorenika, dodajući da su veoma loši higij-

PREBUKIRANI KAPACITETI:
Milan Radović

jenski uslovi i zdravstvena njega.

Tadašnji načelnik Odjeljenja za kratke kazne **Duško Bijelić** potvrdio je da u ZIKS-u ima od 1600 do 1800 zatvorenika i samo jedan ljekar.

I prije dvije godine oko 600 pritvorenika u Istražnom zatvoru u Spužu štrajkovalo je glađu zbog loših uslova smještaja. Tada je u medijima objavljeno da u ćeliji od 25 kvadrata boravi i po 20 ljudi.

Bilo je tamo i raznih incidenata. U septembru 2005. godine, u Istražni zatvor upali su pripadnici Specijalne jedinice crnogorske policije. Tom prilikom povrijeđen je 31 pritvorenik. Istražni sudija Višeg suda **Hamid Ganjola**, koji je izdao nalog za pretres, izjavio je da su specijalci zloupotrijebili ovlašćenja. Epilog - samo su tri zatvorska službenika kažnjena odbijanjem 30 odsto od jedne mjesečne plate.

Prošlog ljeta zatvor u Spužu bio je toliko pretrpan da je više od hiljadu pravosnažno osuđenih na zatvorsku kaznu čekalo slobodno mjesto. U njemu je tada boravilo pet stotina osuđenika više nego što dozvoljavaju kapaciteti. Po evropskim standardima svaki zatvorenik treba da ima najmanje četiri kvadrata sopstvenog prostora ukoliko sobu dijeli sa drugim zatvorenicima. Oni u samici šest kvadrata. Po tom standardu spuški zatvor je

pretrpan 330 odsto.

Poseban problem je to što često sa osuđenima za teška kriminalna djela

Milan Radović, koordinator u YHIR: „U zatvorima je smješteno pedeset odsto više osuđenika nego što su njihovi kapaciteti. Situacija je posebno zabrinjavajuća u bjelopoljskom zatvoru. Standard je devet kvadratnih metara po osuđeniku. Sada u nekim sobama jedna osuđena osoba ima svega dva kvadratna metra prostora”

borave i osuđeni za lakše saobraćajne ili neke druge prekršaje. U spuškom zatvoru kaznu izdržavaju i maloljetni prestupnici.

Prošle godine u spuškom zatvoru našao se i **Milorad Mitrović**, direktor NVO Breznica, zbog saopštenja za javnost. Bio je u tzv. zatvoru za „kratke kazne”.

„To nije zatvor, to je koncentracioni logor. U zatvorenom odjeljenju pedesetak ljudi u sobama i na hodniku obavlja sve svoje životne aktivnosti”, opisao je Mitrović zatvorske uslove u razgovoru za *Monitor*.

Pretprošle godine Inicijativa mladih za ljudska prava tražila je od Ministarstva pravde da smijeni kompletnu Upravu ZIKS-a, prije svega zbog kršenje prava na zaštitu od zlostavljanja i torture. Po mišljenju te NVO kršeno je i pravo na ispravnu hranu i vodu, što je potvrdila i Zdravstveno-sanitarna inspekcija.

Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, prošle godine obišao je spuški zatvor, pojeo zatvorski pasulj, i pohvalio ga pred TV kamerama. U međuvremenu do javnosti su često stizale vijesti o nehumanim uslovima u tom zdanju.

Nismo čuli da su ni on ni bilo ko drugi iz vlasti to makar javno osudili.

Veseljko KOPRIVICA

PODGORIČKA BANKA
SOCIETE GENERALE GROUP

**kredit za
penzionere**

☎ 020 405 100
www.pgbanka.com